

Het kan écht anders!

De tegenbegroting die vertrouwen geeft
2027-2030

ROSA, SP, PRO en Partij voor de Dieren

Voorwoord

Vertrouwen in de gemeenteraad en het college is de grond waarop onze beleidskeuzes steunen. Zonder vertrouwen verliezen wij ons mandaat en ons gezag. Dat vertrouwen heeft een gezonde voedingsbodem nodig.

Het is daarom essentieel dat de gemeenteraad besluiten neemt die de grond onder de voeten van onze inwoners verstevigen. Die ervoor zorgen dat onze inwoners met vertrouwen hun leven kunnen leven. Als mensen zich zorgen maken over vragen als “Heb ik morgen ook geld voor de boodschappen?”, “Kunnen mijn kinderen naar een goede school?” en “Is er voldoende betaalbare zorg als mijn moeder die nodig heeft?”, dan verzwakt die voedingsbodem.

Bij het verdelen van het beschikbare budget van de gemeente heeft dat dan ook prioriteit: bestaanszekerheid, voorzieningen dichtbij, hulp voor wie dat nodig heeft, preventie, een sociale basis. Juist als het gemeentefonds ontoereikend is, moeten we ervoor zorgen dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, en de smallere schouders wat extra kracht krijgen.

Solidariteit is een begrip dat van oudsher van toepassing is op de Zaanse samenleving. In de begroting van dit college komt het helaas niet voor. Door vanaf 2028 miljoenen te bezuinigen op diegenen die juist kwetsbaar zijn voor beleidskeuzes en bezuinigingen, door het mes te zetten in kunst en cultuur en daarentegen te investeren in camera's, handhavingsteams en parkeerplaatsen, door de ambities op het gebied van duurzaamheid en het herstel van natuurwaarden te verlagen, kiest het college voor het platgetreden pad van de rechtse politiek.

Het kan écht anders.

Dat laten ROSA, PRO, de SP en Partij voor de Dieren u zien in een gezamenlijke tegenbegroting: *Het kan écht anders! De tegenbegroting die vertrouwen geeft*. We bieden een realistisch en haalbaar alternatief voor het coalitieakkoord ("De kracht van de Zaan"). We tonen aan dat de lasten, door het maken van andere keuzes, eerlijker en duurzamer verdeeld kunnen worden, met behoud van belangrijke voorzieningen en zelfs hier en daar, op urgente terreinen, een tandje erbij.

Hans Kuijper, Anna de Groot, Jonathan van der Sluis, Marijn Pieterse
en de voltallige fracties van ROSA, SP, PRO en Partij voor de Dieren
21 oktober 2026

Inleiding

Onze vier pijlers voor een sociaal, groen en diervriendelijk Zaanstad

1. Echte bestaanszekerheid en beschermen van de minima

Het schrappen van de gemeentelijke zorgverzekering (€ 2,9 mln), het korten op de Individuele Inkomenstoelage (€ 990.000) en het versoberen van de belastingkijtschelding voor de laagste inkomens zijn maatschappelijk onverantwoorde keuzes. Wij draaien deze kille kortingen integraal terug. Bestaanszekerheid betekent voor ons een menswaardig bestaan: we investeren in de opvang van dak- en thuislozen (Villa Westerweide en extra nachtopvang), het herstel van de Stadspas, en een lokaal experiment met een basisinkomen.

2. Eerlijk delen: De sterkste schouders en grootverbruikers betalen

In plaats van te snijden in de zorg, de Wmo, de GGD en buurtvoorzieningen, halen wij de nodige inkomsten op waar ze horen. Wij voeren een eerlijkere rioolheffing in die grootverbruikers ontziet noch spaart, voeren een leegstandsheffing in voor speculanten die panden onbenut laten tijdens een wooncrisis, en stoppen met bestuurlijke luxe zoals dure Haagse lobbyisten en uitbreiding van het aantal wethouders.

3. Investeer in groen, klimaat en leefbaarheid

Terwijl de temperatuur stijgt en de biodiversiteit onder druk staat, bezuinigt het college op het ecologisch maaibeleid en trekt het groene reserves leeg. Wij kiezen voor een resoluut groene koers: we richten een Bomenfonds op (€ 1 mln/jaar), versnellen de uitvoering van het Groen- en Waterplan (€ 300.000/jaar) en steken extra geld in de energietransitie om huurders en lage inkomens te beschermen tegen hoge energierekeningen.

4. Ruimte voor dieren: Dierenwelzijn als maatstaf voor een beschaafde stad

In de plannen van de coalitie bestaan dieren niet. Dat is onaanvaardbaar. Dieren zijn onze medebewoners met een eigen intrinsieke waarde. In onze tegenbegroting verankeren we dierenwelzijn stevig: we reserveren geld voor een minimaregeling voor noodzakelijke dierenartskosten (€ 200.000), geven de lokale dierenopvang en wildopvang ruimhartige financiële steun (€ 100.000), en richten de openbare ruimte diervriendelijk in.

Een gezonde samenleving meet je aan de manier waarop zij omgaat met haar meest kwetsbare inwoners — mens én dier. Met deze tegenbegroting borgen we de bestaanszekerheid, versterken we onze natuur en bouwen we aan een Zaanstad waar iedereen weer ademruimte krijgt.

Hoofdstuk 1: Tegenbegroting Zaanstad

In de begroting 2027-2030 van Zaanstad zijn vanuit het coalitieakkoord maatregelen verwerkt die per saldo leiden tot een sluitende begroting gedurende de begrotingsperiode. Veel van deze maatregelen leiden tot maatschappelijk onwenselijke uitkomsten en dragen niet bij aan een sociaal, duurzaam en toekomstgericht Zaanstad. In deze tegenbegroting werken we daarom niet alleen alternatieven uit voor extra inkomsten om daarmee een groot deel van de bezuinigingen te kunnen terugdraaien. Ook stellen we een groot aantal maatregelen voor om Zaanstad een fijne plek te laten zijn voor mens en dier. Voor huidige en toekomstige generaties.

Allereerst is bij het bepalen van maatregelen die leiden tot hogere baten een aantal uitgangspunten vastgesteld:

- Het dient de portemonnee van inwoners zo min mogelijk te raken;
- Als er toch verschuivingen in het belastingstelsel noodzakelijk zijn, dienen de sterkste schouders de zwaarste lasten te dragen;
- De maatregelen dienen actief bij te dragen aan een of meer beleidsdoelstellingen van de gemeente;
- Een belastingverhoging dient ten opzichte van het belastingniveau in andere gemeenten te verantwoorden te zijn.

Op basis van deze uitgangspunten zijn verschillende belastingen en heffingen beoordeeld, waaruit gezamenlijk zeven maatregelen voortkomen.

Rioolheffing

Allereerst het opzetten van een eerlijkere rioolheffing. Zo constateren we dat huishoudens excessief veel betalen in Zaanstad ten opzichte van grootverbruikers. Omdat de rioolheffing maximaal kostendekkend dient te zijn, is binnen deze eerste maatregel een verschuiving van de lasten uitgewerkt van huishoudens en mkb naar grootverbruikers én percelen die nu nog helemaal niet belastingplichtig zijn.

Gegeven de financiële krapte van de gemeente na 2027 is ervoor gekozen om op dit moment de gemeentelijke lasten voor huishoudens niet te laten dalen en de lagere rioolheffing te compenseren met een hogere ozb. Dit leidt tot ruim € 5 miljoen extra inkomsten in 2027.

Parkeerheffingen

Als tweede maatregel is gekeken naar parkeerheffingen. Hierbij worden de prijzen voor vergunningen en de naheffingen buiten schot gelaten, om zodoende inwoners en mantelzorgers niet in de portemonnee te raken. Wel zou de gewone parkeerbelasting omhoog gaan in Zaandam centrum – de bestaande parkeerzones en de reeds in de begroting opgenomen areaaluitbreiding – naar een niveau dat vergelijkbare steden als Haarlem of de centrumranden van Amsterdam en Utrecht ook hanteren.

Deze maatregel leidt structureel tot ruim € 1,8 miljoen extra opbrengsten én heeft het positieve bijeffect dat de parkeerdruk in het stadscentrum mogelijk iets zal dalen.

Toeristenbelasting

Daarnaast is ook voor de toeristenbelasting een tariefsvoorstel uitgewerkt waarmee het op het niveau blijft van de regiogemeenten, maar tegelijkertijd ook bijna € 1,8 miljoen oplevert. Wij stellen naar Amsterdams voorbeeld een percentage van de kamerprijs voor, zodat ook hier de zwaarste lasten op de sterkste schouders rusten. Naast de extra opbrengsten dient de maatregel de leefbaarheid van buurten met veel AirBnB's te verbeteren en houden we meer grip op de stroom intercontinentale toeristen – een toeristengroep die een enorme CO2-voetafdruk met zich meebrengt.

Reserveringsgelden riviercruiseschepen

Ook de riviercruises blijven niet buiten schot: de grofweg 66 duizend bezoekers aan Zaanstad gaan een dagheffing van 10 euro per persoon betalen.

Extra bijdrage toeristen Zaanse Schans

De toeristen op de Zaanse Schans gaan de komende jaren via een ingroeimodel gestaag meer bijdragen aan het onderhoud van de Zaanse Schans middels een nog uit te werken toegangsmodel, volgens de wens van de raadsmeerderheid. In 2027 wordt hiervoor (vrij conservatief) een bate van ruim € 700 duizend begroot.

Leegstandsverordening

Een maatregel die moet bijdragen aan het tegengaan van de woningnood is het invoeren van een leegstandsverordening. Zodra woningen of bedrijfsruimte langer dan een jaar leegstaan voeren we een verhoogde ozb-heffing in om eigenaren te stimuleren versneld panden te transformeren of beschikbaar te stellen voor (maatschappelijke) huurders.

Reclamebelasting

De laatste maatregel die hogere baten oplevert, is een verhoging van de reclamebelasting tot een niveau dat passend is bij de lusten en lasten die reclame in de openbare ruimte oplevert.

Maatregel	2027
Hogere baten	
1. Eerlijkere rioolheffing grootverbruikers	€ 5.558.532
2. Aanpassing parkeergelden automaten	€ 1.835.550
3. Toeristenbelasting	€ 1.777.680
4. Reclamebelasting	€ 383.400
5. Reserveringsgelden riviercruiseschepen	€ 594.000
6. Leegstandsverordening	€ 2.261.224
7. Extra bijdrage toeristen Zaanse Schans	€ 732.000
Totaal	€ 13.142.386

Tabel x

Zoals te zien in tabel x leiden de gecombineerde maatregelen tot € 13 miljoen extra structurele baten.

In tabel z is een verloopoverzicht gemaakt: welke maatregelen vanuit het coalitieakkoord worden teruggedraaid en welke worden overgenomen, welke aanvullende baten er gerealiseerd worden door de 7 hiervoor genoemde maatregelen en per programma welke lasten er begroot zijn voor het mooier maken van Zaanstad. Dit leidt tot een begroting die sluitend blijft. Oftewel: een fijner Zaanstad is een kwestie van durven kiezen voor een sociaal, duurzaam en diervriendelijk perspectief.

Diverse inkomsten zijn door ons conservatief ingeboekt. Ook is er vooralsnog geen verhoging van de ozb voorzien. Dit is echter wel degelijk nog een mogelijkheid, aangezien de ozb in Zaanstad in de afgelopen jaren is gedaald tot onder het landelijk gemiddelde. Er is dus ruimte voor een verhoging, die ook vanuit solidariteit wenselijk is omdat daarmee de extra lasten niet ten koste zullen gaan van de meest kwetsbare inwoners.

<i>(bedragen x1000)</i>	2026	2027	2028	2029	2030
Beginstand coalitieakkoord 2026		- 0	- 0	- 0	- 0
Dotatie egalisereserve begroting		-1,082	-1,718	-254	-674
Terugdraaien bijstellingen in de opgaven		0	7,699	12,625	12,270
Coalitieakkoord		- 0	8,899	14,825	16,470
Behalve					
<i>Biodivers maaibeleid</i>		- 0	-200	-200	-200
<i>Bijstelling ambtelijke organisatie</i>		- 0	-1,000	-2,000	-4,000
Terugdraaien algemene bijstellingen		2,644	1,666	1,666	1,666
<i>Afstel zero emissiezone</i>		978	- 0	- 0	- 0
<i>Capaciteit duurzaamheid dekken uit extra rijksmiddelen (CDOKE)</i>		1,300	1,300	1,300	1,300
<i>Lagere dotatie reserve bodembeheer</i>		366	366	366	366
Terugdraaien extra inzet coalitieakkoord		-1,587	-2,138	-2,598	-3,263
<i>Extra ruimte voor parkeren</i>		-150	-150	-150	-150
<i>Mobiliteit</i>		-250	-250	-250	-250
<i>Extra inzet BIBOB</i>		-417	-417	-417	-417
<i>Structurele financiering TWO</i>		- 0	-951	-1,200	-1,200
<i>Structurele financiering interventieteam</i>		- 0	- 0	-211	-876
<i>Cameratoezicht</i>		-370	-370	-370	-370
<i>Camera's</i>		-400	- 0	- 0	- 0
<i>Budget wijken en dorpen</i>		-150	-150	-150	-150
<i>Public affairs</i>		-100	-100	-100	-100
Stand na terugdraaiingen coalitieakkoord/begroting		-25	5,509	11,439	9,999

Tabel z

Maatregelen tegenbegroting	2026	2027	2028	2029	2030
Baten		-13.142	-13.892	-14.529	-14.584
Eerlijke bijdrage Zaanse Schans toeristen ter dekking investerings- en kapitaallasten Zaanse museum		-732	-1.464	-2.064	-2.064
Eerlijkere rioolheffing grootverbruikers		-5.559	-5.670	-5.783	-5.899
Verhoging toeristenbelasting		-1.778	-1.813	-1.849	-1.886
Aanpassing parkeertarieven		-1.836	-1.872	-1.910	-1.948
Verhoging reclamebelasting		-383	-391	-399	-407
Dagbelasting riviercruises		-594	-606	-618	-630
Leegstandsheffing via OZB		-2.261	-2.076	-1.906	-1.749
Lasten		11.330	5.262	5.104	5.147
Sociaal Zaanstad					
Structurele financiering Villa Westerweide			500	510	520
Extra nachtopvang		1.000	500	500	500
Asielboten weg en opvang op een vriendelijke, centrale plaats regelen		2.500			
Hernieuwde inzet op het worden van een Fair Trade gemeente		100	102	104	106
Lokale experimenten met een basisinkomen		800			
Bereikbaar Zaanstad					
Co-financiering VRA extra buslijnen Zaanstad Noord		100	102	104	106
Nachttrein		100	102	104	106
Duurzaam Zaanstad					
Vergroting capaciteit economische visie m.b.t. plantaardig ondernemen (o.a. kwartiermaker plantaardig ondernemen mkb)		150	153	156	159
Opschaling capaciteit uitwerking energietransitie		200	204	208	212
Planuitwerking milieuzone N203		200	200		
Schoolgebouwen ENG		0	0	0	0
Diervriendelijk Zaanstad					
Minimaregeling dierenartskosten		200	204	208	212
Betere financiering DierenZorg		100	102	104	106
Diervriendelijke inrichting openbare ruimte		150	153	156	159
Natuurlijk Zaanstad					
Bomenfonds en versnelde inzet op herstel biodiversiteit		1.000	1.000	1.000	1.000
Versnelde inzet uitvoering vergroening en het groen- en waterplan		300	300	300	300
Cultureel en gezond Zaanstad					
Structurele ondersteuning en uitbreiding (jongeren)voorzieningen vergelijkbaar met Next Level Chill Academy		250	150	150	150
Borging broedplaatsenbeleid binnen de organisatie en actief ondersteunen van dergelijke voorzieningen		100	100	100	100
Kansengelijkheid en veiligheid in Zaanstad					
Brugfunctionarissen middelbare scholen		480	490	499	509
Een eigen, veilig onderkomen voor de Zaanse Regenboog		600			
Standaard vrouwveilig ontwerpen van de openbare ruimte		300	300	300	300
Bestuurlijk Zaanstad					
Overgaan op Europese software, afbouwen van alles wat van Amerikaanse tech-giganten komt		2.000	300	300	300
Wijkraden oprichten met echte zeggenschap over de eigen omgeving		600	200	200	200
Oprichting ethische commissie		100	100	100	100
Saldo baten en lasten		-1.837	-3.121	2.014	562
Toevoeging/onttrekking egaliseriereserve		1.837	3.121	-2.014	-562
Saldo Tegenbegroting		0	0	0	0
Resterende egaliseriereserve		1.837	4.959	2.945	2.382

Tabel z (vervolg)

Hoofdstuk 2: Financiële uitwerking tegenbegroting

In dit hoofdstuk wordt in meer detail beschreven hoe de genoemde maatregelen precies tot uitwerking dienen te komen en hoe tot de inschatting van de baten is gekomen.

Voor nadere cijfers over de baten (financiën) wordt ook verwezen naar bijlage 1.

Baten

Maatregel 1: Rioolheffing uitbreiding en verhoging bedrijven

De rioolheffing is voor de gemeente een compensatie voor de kosten voor onderhoud en aanleg van riolering én alle watermanagementmaatregelen die de gemeente treft in de openbare ruimte. Wettelijk kan elk perceel in de gemeente worden aangeslagen voor de rioolheffing, ongeacht of er een fysieke rioolaansluiting is of niet. Dat is logisch: iedereen profiteert van de waterafvoer die de gemeente faciliteert, niet alleen de eigenaren van panden met een rioolaansluiting. Momenteel kiest Zaanstad ervoor om alleen percelen met panden met een rioolaansluiting aan te slaan voor de rioolheffing. Hierdoor vallen vooral percelen in het landelijk gebied buiten de rioolheffing.

Daarnaast kent Zaanstad al jaren een relatief hoge rioolheffing voor particulieren en het mkb ten opzichte van die voor grootverbruikers. Een grootverbruiker betaalt per 100m³ water 110 euro bovenop het tarief voor particulieren (tot 300 m³) van 330 euro. In Amsterdam ligt het tarief voor grootverbruik per 100m³ op ongeveer hetzelfde niveau, maar betalen gezinnen slechts de helft van het tarief in Zaanstad. Kortom, grootverbruikers dragen relatief meer bij aan het onderhoud van het riool dan gewone gezinnen.

De indieners willen dat grootverbruikers meer gaan betalen volgens het principe “de vervuiler betaalt”, ook als dit een indirecte vorm van belasting is. Dit is immers een aanvullende heffing op waterverbruik. Hierdoor kunnen gezinnen een fors lager tarief voor de rioolheffing gaan betalen dan momenteel het geval is. Vanwege het ravijnjaar stellen wij in deze tegenbegroting voor het voordeel voor gezinnen via een hoger tarief voor de ozb terug te laten vloeien in de gemeentekas. Wanneer het Rijk gemeenten weer adequaat gaat financieren, ontstaat direct de mogelijkheid om de totale lokale heffingen voor inwoners aanzienlijk te verlagen.

Maatregelen op een rij:

- Het tarief voor waterverbruik boven de 300m³ gaat in 2027 van € 112,10 naar € 245,47 per 100m³;
- Het vaste tarief tot 300m³ gaat van € 336,32 naar € 261,51;
- Percelen die niet zijn aangesloten op het riool worden conform het vaste tarief tot 300m³ aangeslagen;
- Het ozb-tarief wordt met 20% verhoogd, waardoor een huishouden i.p.v. € 374,06 na de maatregel € 448,87 betaalt.

Dit leidt tot de volgende tariefsvergelijking. Te zien is dat Zaanstad door deze maatregel zowel qua ozb als rioolheffing dicht op het landelijk gemiddelde komt te zitten.

	Begroting 2027-2030		Alternatief	
Vergelijking 2026	ozb	rioolheffing	ozb	rioolheffing
Zaandam	€ 367	€ 329	€ 440	€ 256
Laagste	€ 267	€ 132	€ 267	€ 132
Hoogste	€ 911	€ 573	€ 911	€ 573
Gemiddeld	€ 462	€ 233	€ 462	€ 233

Door deze maatregel blijven de opbrengsten vanuit de rioolheffing ongeveer gelijk. Hierbij wordt rekening gehouden met extra inzet op water-besparende maatregelen en gaan we ervan uit dat het begrote bedrag aan kwijtscheldingen gelijk blijft. Het is waarschijnlijk dat het bedrag aan kwijtscheldingen lager zal uitpakken door de lagere tariefstelling, maar er zal voor de ozb mogelijk iets meer aan kwijtscheldingen plaats gaan vinden.

Deze gecombineerde maatregel levert naar verwachting € 5,6 miljoen op aan extra gemeentelijke heffingen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met compenserende maatregelen voor woningbouwcorporaties.

Maatregel 2: aanpassen parkeergelden bezoekers

In onze stad neemt de druk op de openbare ruimte steeds verder toe. We willen graag én meer woningen realiseren, én meer groen (klimaatadaptatie), én meer ruimte om te leven/spelen én meer ruimte voor mobiliteit. Het autoparkeren neemt een enorm deel van de openbare ruimte in beslag, en zonder maatregelen zullen extra auto's de kwaliteit van de openbare ruimte verder onder druk zetten.

De maatregel die wij voorstellen is met name bedoeld om de parkeerdruk door bezoekers te verminderen. Het meest effectief hiervoor is het verhogen van de heffing bij de parkeerautomaten (en in parkeerapps). Door aan het naheffings-tarief, de vergunningsleges en in het gratis verstrekken van een parkeervergunning aan mantelzorgers niets te wijzigen, komt er zo min mogelijk van deze maatregel bij de inwoners van Zaandam terecht. Ook vindt er geen areaaluitbreiding plaats ten opzichte van de reeds voorgenomen uitbreidingen. Het voorstel is om het tarief in de betaalde zones in Zaandam te verhogen met 50%. Het maximale tarief gaat dan € 3,60 per uur naar € 5,40. Hiermee komt het tarief voor het centrum van Zaandam meer in de buurt te liggen van vergelijkbare stedelijke gebieden als Haarlem en gebieden als Amsterdam West/Oost en de centrumranden van Utrecht. Wanneer 90% van deze verhoogde opbrengsten wordt meegerekend in de begroting (i.v.m. potentieel iets minder bezoekers die met de auto komen) zal dit jaarlijks tot ruim € 1,8 miljoen aan extra inkomsten voor de gemeente leiden.

Maatregel 3: toeristenbelasting

Het aanpassen van de toeristenbelasting kent veel aspecten. Niet alleen komen extra opbrengsten voor het overgrote deel van mensen van buiten de regio – wat de lasten voor de inwoners van Zaanstad verkleint – ook worden met name steeds meer AirBnB's overspoeld met in Zaanstad overnachtende toeristen. Ook Zaanse hotels krijgen na de COVID 19-pandemie steeds meer boekingen binnen. Voor de leefbaarheid in Zaanstad is het belangrijk het toerisme onder controle te houden. Dit heeft ook voordelen voor het bereiken van o.a. duurzaamheidsdoelstellingen, bijvoorbeeld door het niet laten groeien van met name het intercontinentale toerisme.

Om tot een redelijk voorstel te komen, is een vergelijking gemaakt met andere steden. De toeristenbelasting in Amsterdam stijgt in 2027 naar 16% van de kamerprijs (hetgeen neerkomt op ruim 37 euro per nacht), oplopend naar 20% in 2031 (46 euro per nacht). In Almere betaal je nu 10,33 per overnachting, in Den Haag een verrassend lage 6,20 euro en in Rotterdam 6,5% van de logiesprijs, dat is een kleine 10 euro gemiddeld. In Haarlemmermeer (wat dichterbij ons) betaal je 6,92 procent van de overnachtingsprijs, gemiddeld is dat daar ruim een tientje. Zaanstad zit daar met maximaal 7,87 dus een flink eind onder. Er is veel ruimte om te groeien en die noodzaak is er ook, omdat anders 'half Amsterdam' deze kant op komt. We hebben onze beperkte ruimte nodig voor woningen, niet voor meer hotels. Door de toeristenbelasting in eerste instantie met 40% te verhogen (tarief centrumgebied: € 11,26; tarief buiten centrum: € 8,05) blijft het gemiddelde tarief ongeveer op het niveau van de regio-gemeenten en blijven

we nog zeer ruim onder het niveau van Amsterdam. (Te overwegen valt om op de langere termijn volledig aansluiting te zoeken bij de Amsterdamse prijzen.) Wanneer 90% van de verhoging wordt meegerekend als structurele extra bate – in verband met mogelijk iets lagere bezoekersaantallen – dan levert deze maatregel jaarlijks € 1,2 miljoen op. Liefst zien we deze bedragen gerealiseerd middels een systeem gebaseerd op overnachtingsprijzen, zodat hostels en camperplaatsen relatief betaalbaar blijven en duurdere hotelkamers navenant worden belast.

Maatregel 4: aanpassing reclamebelasting

Reclame in de openbare ruimte is voor bedrijven een manier om met onze inwoners in contact te komen. Tegelijkertijd zien we op steeds meer gevels reclame-uitingen opgehangen worden en wordt het voor onze inwoners ook lastiger om niet continu beïnvloed te worden door reclame zodra ze de openbare ruimte instappen. In de regel wordt men aangemoedigd of verleid om extra te consumeren, wat onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid verhindert. Via de reclamebelasting zorgt Zaanstad dat er tegenover de lusten voor adverteerders, ook eerlijke lasten staan die ten gunste komen van onze inwoners. Het verhogen van de reclamebelasting is tevens een manier om te voorkomen dat er extra lasten bij onze inwoners gelegd hoeven te worden. In deze tegenbegroting is daarom een voorstel opgenomen om de reclamebelasting met 100% te verhogen. Wanneer 90% van deze maatregel opgenomen wordt als structurele jaarlijkse bate, dan leidt dit tot € 383 duizend hogere baten.

Maatregel 5: dagtoeristenbelasting riviercruises

In 2024 en 2025 zijn meer dan 550 riviercruiseschepen aangemeerd in Zaanstad. Op elke boot verblijven gemiddeld 120 mensen die niet worden aangeslagen voor de toeristenbelasting die in hotels wel betaald moet worden. Omdat Amsterdam veel hogere havengelden heft op deze riviercruiseschepen wordt er veelvuldig uitgeweken naar Zaanstad. De op de boten verblijvende toeristen kunnen overdag onder meer Amsterdam bezoeken, zonder de Amsterdamse heffingen te hoeven betalen. Door de naar schatting jaarlijks ruim 60 duizend toeristen 10 euro dagheffing op te leggen voor het verblijven op een riviercruiseschip kan deze ongelijkheid worden weggenomen. Ook is de ongebreidelde groei van toerisme onwenselijk, wat een dagtoeristenbelasting gerechtvaardigd maakt. Bij 90% effectiviteit van deze maatregel (mogelijk komen er in eerste instantie minder schepen naar Zaanstad), levert deze maatregel € 594 duizend op.

Maatregel 6: ozb-heffing bij leegstand

De woningnood in Zaanstad is erg groot en desondanks zien we dat de leegstand onverminderd hoog is. Om dit tegen te gaan willen wij vanuit een leegstandsverordening eigenaren van panden (zowel woningen als niet-woningen) een extra ozb-heffing gaan opleggen om leegstand tegen te gaan. Hiervoor willen we op de 1.150 panden die langer dan een jaar leegstaan in Zaanstad 0,24% heffing gaan opleggen op de WOZ-waarde, ter compensatie van het gebruikersdeel dat anders ontvangen wordt door Zaanstad wanneer niet-woningen worden verhuurd. Voor woningen is dit gebruikersdeel er niet,

maar achten wij het toch gerechtvaardigd om ook daarvoor na een jaar deze leegstandsheffing op te leggen. Standaard rekenen we met een initiële effectiviteit van 90%, wat in het eerste jaar € 2,3 miljoen oplevert. Omdat de heffing aanzienlijk is, nemen we in de verwerking in de tegenbegroting aan dat deze inkomsten elk jaar met 10% dalen. Pandeigenaren voelen door deze belasting een aanzienlijke prikkel om sneller panden te verhuren voor bijvoorbeeld maatschappelijke doeleinden.

Maatregel 7: toeristenbijdrage Zaanse Schans

Zaanstad maakt op de Zaanse Schans aanzienlijke kosten voor een toekomstbestendig model, waarin ook het Zaanse Museum tot haar recht komt. Om de groeiende kosten van het onderhoud niet bij de Zaanse inwoner neer te leggen, willen we dat toeristen een bezoekersheffing gaan betalen. Voor inwoners van Zaanstad en Wormerland blijft toegang voor de Schans vanzelfsprekend gratis. Hiervoor moet een model worden uitgewerkt, dat vanaf 2028 gestaag meer geld op moet gaan leveren. Deze richting is in 2024 door het overgrote deel van de raad gekozen en ook in de huidige samenstelling is er nog een raadsmeerderheid voor. In 2027 zijn ook al baten begroot vanuit dit voorstel, maar realistisch gezien zal dit vooral vanuit de bestaande gemakkelijk-hedenretributie moeten komen. Deze maatregel levert in het eerste jaar een bescheiden € 700 duizend op en groeit na 3 jaar naar ruim € 2 miljoen structureel.

Lasten

Onder de verschillende programma's reserveren we extra gelden om de door ons gewenste maatregelen te kunnen uitvoeren. Hierin houden we rekening met een indexatie van 2% per jaar voor de maatregelen waarvoor we structureel geld reserveren. Gelden die in een fondsstructuur beschikbaar worden gesteld, worden in het lastenoverzicht niet automatisch geïndexeerd.

Sociaal Zaanstad

We reserveren structureel € 500.000 voor Villa Westerweide en jaarlijks € 500.000 voor extra nachtopvang. In 2027 reserveren we eenmalig € 1 miljoen voor extra nachtopvang, waarmee we het tekort aan plekken snel kleiner maken. Daarnaast reserveren we eenmalig € 2,5 miljoen om de opvang op asielboten te beëindigen en een vriendelijke, centrale opvanglocatie te realiseren, € 100.000 per jaar voor hernieuwde inzet als Fair Trade-gemeente en eenmalig € 800.000 voor lokale experimenten met een basisinkomen. Deze maatregelen versterken bestaanszekerheid, menswaardige opvang en gelijke kansen voor inwoners die ondersteuning het hardst nodig hebben.

Bereikbaar Zaanstad

We reserveren jaarlijks € 100.000 voor cofinanciering van extra VRA-buslijnen in Zaanstad Noord en hetzelfde bedrag voor het realiseren van een nachttreinverbinding. Daarmee verbeteren we de bereikbaarheid op die momenten en in die gebieden waar het openbaar vervoer nu tekortschiet en bieden we een duurzaam alternatief voor de auto.

Duurzaam Zaanstad

We reserveren jaarlijks € 150.000 voor extra capaciteit rond plantaardig ondernemen en € 200.000 voor het versneld uitwerken van de energietransitie. Voor de planuitwerking van een milieuzone op de N203 reserveren we in de eerste twee jaren € 200.000 per jaar. Voor energieneutrale schoolgebouwen constateren we dat binnen de begrotingsperiode nog geen extra middelen gereserveerd hoeven te worden. Zo versnellen we de overgang naar een klimaatneutrale, gezonde economie en verminderen we uitstoot en energiegebruik.

Diervriendelijk Zaanstad

We reserveren jaarlijks €200.000 voor een minimegeling voor dierenartskosten, €100.000 voor betere financiering van DierenZorg en €150.000 voor een diervriendelijke inrichting van de openbare ruimte. Hiermee maken we noodzakelijke dierenzorg toegankelijker, versterken we de lokale dierenhulp en geven we dierenwelzijn een vaste plek in de inrichting van de stad.

Natuurlijk Zaanstad

We reserveren structureel € 1 miljoen per jaar voor een bomenfonds en versneld herstel van de biodiversiteit. Daarnaast reserveren we jaarlijks € 300.000 om de vergroening en de uitvoering van het Groen- en waterplan te versnellen. Deze investeringen vergroten de biodiversiteit, maken buurten groener en versterken de weerbaarheid van Zaanstad tegen hitte, droogte en wateroverlast.

Cultureel en gezond Zaanstad

Kunst en cultuur draagt bij aan maatschappelijke opgaven, zoals de leefbaarheid in de gemeente en de gezondheid van inwoners. Laagdrempelige toegang tot cultuur bevordert bovendien de kansengelijkheid. Daarom bezuinigen we hier niet op. We reserveren in het eerste jaar € 250.000 en daarna jaarlijks € 150.000 voor structurele ondersteuning en uitbreiding van voorzieningen als de Next Level Chill Academy. Ook reserveren we structureel € 100.000 per jaar om het broedplaatsenbeleid organisatorisch te borgen en broedplaatsen actief te ondersteunen. Zo vergroten we de toegang tot cultuur en talentontwikkeling en creëren we laagdrempelige plekken die ontmoeting, creativiteit en welzijn bevorderen.

Kansengelijkheid en veiligheid in Zaanstad

We reserveren jaarlijks € 480.000 voor brugfunctionarissen op middelbare scholen. Hiermee stellen we 4 middelbare scholen in Zaanstad in staat om een brugfunctionaris in dienst te nemen. Bij succes kan dit aantal verder worden uitgebreid. Daarnaast reserveren we eenmalig € 600.000 voor een eigen, veilig onderkomen voor de Zaanse Regenboog en structureel € 300.000 per jaar om de openbare ruimte standaard vrouwveilig te ontwerpen. Daarmee verkleinen we achterstanden rond school en thuis en zorgen we voor veilige, inclusieve plekken waar iedereen volwaardig kan deelnemen.

Bestuurlijk Zaanstad

We reserveren in het eerste jaar € 2 miljoen en daarna jaarlijks € 300.000 voor de overgang naar Europese software en het afbouwen van afhankelijkheid van Amerikaanse techbedrijven. Door de extra middelen kunnen hierin versneld stappen worden gezet. (Indien dit niet voldoende blijkt te zijn, zullen hiervoor in komende jaarlagen extra middelen moeten worden vrijgemaakt.) Hiermee vergroten we de digitale autonomie, continuïteit en zeggenschap van de gemeente over publieke data en systemen.

Voor het oprichten en ondersteunen van wijkraden met daadwerkelijke zeggenschap reserveren we in het eerste jaar € 600.000 en daarna jaarlijks € 200.000. Zo brengen we besluitvorming dichterbij inwoners en versterken we structureel de democratische betrokkenheid en invloed vanuit de wijken.

De samenleving wordt complexer en daarmee ook de keuzes die de gemeente maakt op het gebied van regelgeving en handhaving. Om weloverwogen en verantwoord te kunnen (blijven) werken, is de frisse blik van een nieuw in te stellen ethische commissie noodzakelijk.

Daarmee voorzien we onze ambtenaren van stevige rugdekking als er scherp gekozen moet worden, en vergroten we hun legitimiteit en daarmee aanzien en daadkracht in de samenleving.

Lasten		11.330	5.262	5.104	5.147
Sociaal Zaanstad					
Structurele financiering Villa Westerweide			500	510	520
Extra nachtopvang		1,000	500	500	500
Asielboten weg en opvang op een vriendelijke, centrale plaats regelen		2,500			
Hernieuwde inzet op het worden van een Fair Trade gemeente		100	102	104	106
Lokale experimenten met een basisinkomen		800			
Bereikbaar Zaanstad					
Co-financiering VRA extra buslijnen Zaanstad Noord		100	102	104	106
Nachttrein		100	102	104	106
Duurzaam Zaanstad					
Vergroting capaciteit economische visie m.b.t. plantaardig ondernemen (o.a. kwartiermaker plantaardig ondernemen mkb)		150	153	156	159
Opschaling capaciteit uitwerking energietransitie		200	204	208	212
Planuitwerking milieuzone N203		200	200		
Schoolgebouwen ENG		0	0	0	0
Diervriendelijk Zaanstad					
Minimaregeling dierenartskosten		200	204	208	212
Betere financiering DierenZorg		100	102	104	106
Diervriendelijke inrichting openbare ruimte		150	153	156	159
Natuurlijk Zaanstad					
Bomenfonds en versnelde inzet op herstel biodiversiteit		1,000	1,000	1,000	1,000
Versnelde inzet uitvoering vergroening en het groen- en waterplan		300	300	300	300
Cultureel en gezond Zaanstad					
Structurele ondersteuning en uitbreiding (jongeren)voorzieningen vergelijkbaar met Next Level Chill Academy		250	150	150	150
Borging broedplaatsenbeleid binnen de organisatie en actief ondersteunen van dergelijke voorzieningen		100	100	100	100
Kansengelijkheid en veiligheid in Zaanstad					
Brugfunctionarissen middelbare scholen		480	490	499	509
Een eigen, veilig onderkomen voor de Zaanse Regenboog		600			
Standaard vrouwveilig ontwerpen van de openbare ruimte		300	300	300	300
Bestuurlijk Zaanstad					
Overgaan op Europese software, afbouwen van alles wat van Amerikaanse tech-giganten komt		2,000	300	300	300
Wijkraden oprichten met echte zeggenschap over de eigen omgeving		600	200	200	200
Oprichting ethische commissie		100	100	100	100

Bijlage 1: nadere financiële uitwerking maatregelen

Maatregel 1: Rioolheffing en OZB

	Begroting 2027-2030		Alternatief	
	2026	2027	2026	2027
Tarief Rioolheffing huishoudens	€ 329.40	€ 336.32	€ 256.13	€ 261.51
Tarief rioolheffing per 100m3 boven 300m3	€ 109.81	€ 112.10	€ 222.11	€ 245.47
Woningen	73,100	74,300	73,100	74,300
Totaal huishoudens	€ 24,079,140	€ 24,988,576	€ 18,722,811	€ 19,430,044
Industrie en overig	€ 4,743,860	€ 4,259,424	€ 10,100,189	€ 9,817,956
Kwijtschelding (begroot)	€ -1,647,000	€ -1,614,000	€ -1,647,000	€ -1,614,000
Totaal	€ 27,176,000	€ 27,634,000	€ 27,176,000	€ 27,634,000
OZB	€ 366.37	€ 374.06	€ 439.64	€ 448.87
Opbrengsten huishoudens	€ 26,781,647	€ 27,792,658	€ 32,137,976	€ 33,351,190
Totaalopbrengst OZB en rioolheffing Huishoudens en bedrijven	€ 53,957,647	€ 55,426,658	€ 59,313,976	€ 60,985,190
	Begroting 2027-2030		Alternatief	
Vergelijking 2026	OZB	Rioolheffing	OZB	Rioolheffing
Zaanstad	€ 367	€ 329	€ 440	€ 256
Laagste	€ 267	€ 132	€ 267	€ 132
Hoogste	€ 911	€ 573	€ 911	€ 573
Gemiddeld	€ 462	€ 233	€ 462	€ 233
Opbrengst maatregel 2025	€ 5,558,532			

Maatregel 2: Parkeerheffing

	Begroting 2027-2030	Alternatief	Aanpassing tarief
Opbrengsten	2027	2027	2027
Hoogste tarief (Zaandam)	€ 3.60	€ 5.40	50%
Parkeergelden*	€ 4,079,000	€ 6,118,500	50%
* Exclusief naheffingen en vergunningen			
Opbrengst bij 90% effectiviteit	€ 1,835,550		

Maatregel 3: Toeristenbelasting

	Begroting 2027-2030	Alternatief	Aanpassing tarief
Opbrengsten	2027	2027	2027
Tarief (centrumgebied)	€ 8.04	€ 11.26	40%
Tarief (buiten centrumgebied)	€ 5.75	€ 8.05	40%
Toeristenbelasting	€ 3,288,000	€ 4,603,200	40%
Opbrengst bij 90% effectiviteit	€ 1,183,680		

Maatregel 4: Reclamebelasting

	Begroting 2027-2030	Alternatief	Aanpassing tarief
Opbrengsten	2027	2027	2027
Reclamebelasting	€ 426,000	€ 852,000	100%
Opbrengst bij 90% effectiviteit	€ 383,400		

Maatregel 5: Dagtoeristenbelasting riviercruises

	Begroting 2027-2030	Alternatief
Opbrengsten	2027	2027
Aantal dagbezoekers	66,000	66,000
Tarief	€ -	€ 10.00
Dagtoeristenbelasting	€ -	€ 660,000
Opbrengst bij 90% effectiviteit	€ 594,000	

Maatregel 6: ozb-heffing bij leegstand

	Begroting 2027-2030	Alternatief
Opbrengsten	2027	2027
Aantal panden met leegstand langer dan 1 jaar	1,150	1,150
Aantal m2 met leegstand langer dan 1 jaar	231,000	231,000
Gemiddelde WOZ waarde per m2	€ 4,500	€ 4,500
Leegstands-OZB-heffing (%)	0%	0.24%
Aanvullende OZB	€ -	€ 2,512,472
Opbrengst bij 90% effectiviteit	€ 2,261,224	

